

Наукова діяльність є ефективною, якщо в її основі лежить наукове мислення. Воно має ґрунтуватися на строгій доказовості, логічній обґрунтованості результатів, вірогідності висновків, усуненні суб'єктивізму. Але одночасно наукове мислення передбачає формулювання припущень, імовірних суджень, гіпотез. Тому наукова діяльність передбачає високий рівень розвитку логічного мислення, культури мислення, фахової підготовки науковців, їх спрямованості на вдосконалення існуючих знань, відкритість до нових знань і готовність їх сприймати.

Яким має бути наповнення практичних занять з бухгалтерського обліку, щоб вони формували засади наукового мислення у студентів?

1. Потрібно докладно з'ясувати економічну сутність господарських операцій, оскільки без цього господарську операцію неможливо правильно і, головне, усвідомлено відобразити в бухгалтерському обліку.

2. Необхідно забезпечити розуміння студентами варіантності облікових методик, наголошуючи, що вибір варіанту визначається професійним судженням бухгалтера, яке має бути неупередженим і логічним.

3. Необхідно забезпечувати «розвивальний» характер практичного заняття: пропонувати для розв'язання додаткові нестандартні господарські ситуації, через запитання відстежувати наскільки студенти усвідомлюють сутність виконуваної роботи, заохочувати дискусії з проблемних ситуацій.

Одночасно практичні заняття мають готувати зацікавлених студентів до наукової діяльності. Цього можливо досягти у різні способи:

— при розв'язанні практичних ситуацій демонструвати варіантність їх розв'язку із поясненням логіки кожного варіанту;

— обговорювати неоднозначність сутності багатьох облікових категорій, наводити інші підходи до їх тлумачення і відображення в обліку;

— стимулювати самостійні дослідження студентів, по-перше, ставлячи завдання критично оцінити певне визначення, концепцію, методику, сформувані власні пропозиції і логічно їх обґрунтувати, по-друге, ставлячи завдання знайти тему, яка потребує додаткового дослідження, дослідження в іншому аспекті, що спричинено зміною економічних і соціальних умов, або не досліджувалася.

Пропоновані підходи мають забезпечити формування у студентів наукового мислення і підготувати до наукової діяльності. Але умовою ефективної реалізації цих підходів є кількісний склад навчальної групи, що не перевищує 15–17 осіб.

*Колісник О. П., к.е. н, доцент
кафедри аудиту*

НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ

Науково-дослідна робота студентів (НДРС) є одним із важливих засобів підвищення якості підготовки спеціалістів з вищою освітою, які здатні творчо застосовувати в практичній діяльності сучасні досягнення новітніх технологій, а відповідно, швидко адаптуватися до стрімких економічних змін у суспільстві.

Головними завданнями НДРС є: формування навичок творчого професійного мислення шляхом оволодіння науковими методами пізнання і дослідження; забезпечення єдності освітнього, наукового і практичного процесів; створення і розвиток умов, які забезпечують можливість для кожного студента реалізувати своє право на творчий розвиток особистості, участь у наукових дослідженнях — повноцінне, рівноправне і доступне для кожного у відповідності до його потреб, цільовими установками і здібностями.

Важливим і дієвим механізмом, з нашого погляду, є залучення студентів до науково-дослідної роботи з молодших курсів навчання. Такий підхід допоможе їм визначитися із науковим напрямком їх подальшої дослідницької роботи. Проте, недостатньо опрацьованим залишається питання узгодження програми НДРС на весь період навчання з робочими програмами дисциплін кафедр вищих навчальних закладів.

Науково-дослідна діяльність студентів повинна не тільки сприяти підвищенню якості підготовки спеціалістів, а й здійснюватися у безперервному взаємозв'язку з навчальним процесом як його невід'ємне та логічне продовження. Оскільки НДРС здійснюється за двома напрямками, один з яких це — дослідницька робота за межами навчального процесу, інший

проводиться в рамках навчального процесу. Для першого напряму характерними складовими є участь у наукових конференціях, конкурсах, семінарах, круглих столах, лекціях тощо. Зазначені види роботи є достатньо ефективними, проте і такими що потребують для своєї реалізації сформованого якісного підґрунтя у вигляді організаційного і матеріально-технічного забезпечення. Необхідною умовою при цьому виступають заходи заохочення, як студентів, так і викладачів, що є однією із головних мотивацій успішності даного виду роботи. Вказані аспекти обумовлюють необхідність розробки «Положення про НДРС», у якому прописуються загальні положення, форми, організація, система заохочень студентської наукової роботи, форми звітності, заключні положення.

На відміну від уже вказаного напряму, НДРС у межах начального процесу має свої переваги. По-перше, вона здійснюється у складі робіт, що включені до структури навчального курсу (обов'язкові: підготовка до семінарських занять, підготовка і захист курсових, дипломних робіт; або вибіркові: написання рефератів, есе, аналітичний звіт власних наукових досліджень, підготовка наукових публікацій тощо), а це забезпечує, майже стовідсоткове залучення студентів у даний процес. По-друге, такий вид НДРС здійснюється впродовж усього періоду навчання під час вивчення різних наук і дисциплін, що надає можливість ґрунтовно сформувані та закріпити наукові здібності та навички. Саме такий підхід зумовлює розробку навчальних програм, які наряду із традиційними, враховували б інноваційні методи навчання: семінари-дискусії, семінари-конференції, семінар-мозковий штурм, ділові та рольові ігри, моделювання проблемних ситуацій на заняттях тощо, які створюють умови для виявлення творчої активності, навичок наукової інтерпретації та ефективного розвитку пізнавального інтересу.

Підсумовуючи усе зазначене, можна зробити висновок, що НДРС у межах навчального процесу зосереджує в собі значний потенціал, за допомогою якого можливе вдосконалення підготовки висококваліфікованих фахівців у напрямках активізації творчого мислення, формування дослідницьких навичок і налаштування на самостійне дослідження.

Кондратюк І.О., доцент
кафедри обліку в кредитних та бюджетних установах
та економічного аналізу

РОЛЬ І МІСЦЕ ПРАКТИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З ОБЛІКУ, КОНТРОЛЮ ТА АНАЛІЗУ ПРИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗМІСТУ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Відповідно до наказу Міністерства освіти України «Про затвердження Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах» від 02.06.1993 № 161 практичне заняття — це форма навчального заняття, при якій викладач організує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно сформульованих завдань.

Отже, практичні заняття у вищій школі є однією із форм навчальної роботи зі студентами. Також, відповідно до наведеного визначення викладач формує вміння і навички практичного застосування теоретичних положень навчальної дисципліни. Звідси висновок: на практичному занятті викладач має навчити студента тим операціям, які він буде здійснювати у майбутній щоденній професійній діяльності. При цьому, навчання має відбуватися через індивідуальне виконання завдань студентом. Виникає питання: чи доцільно оцінювати виконання кожного індивідуального завдання студентом на кожному практичному занятті? Очевидно, що ні. На підтримку цієї позиції слід навести низку аргументів:

- практика застосування «ціни» практичного заняття, коли кожен студент має отримати бали за виконання певного виду робіт на кожному практичному занятті призводить до порушення базового принципу сучасної освіти: співробітництво викладача і студента. За такої практики викладач перестає виступати у ролі консультанта, який прагне допомогти отримати знання, а стає в очах студента наглядачем, який весь час щось контролює і має за мету не як навчити студента, а як його оцінити. У таких умовах практичні заняття стають доволі нервовими та напруженими, що не сприяє засвоєнню знань;

- врахування специфіки кожної навчальної дисципліни потребує окремого особливого підходу до сучасних методів навчання і оцінювання знань. Зокрема, професійна діяльність бухгалтера передбачає постійну роботу з первинними документами та обліковими регістрами. Опанувати методику складання останніх і набути навичок їх опрацювання після прослуховування лекцій дуже складно, а подекуди і неможливо. Це ж стосується і самостійного опанування роботи з пер-